

دانشگاه هرمزگان

دانشکده علوم انسانی

گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته زبان و ادبیات فارسی

عنوان:

بررسی فرهنگ عامه در آثار بومی سرایان هرمزگان (با محوریت صالح سنگبر، ابراهیم منصفی، نصرک و حسن

کرمی)

استاد راهنما:

دکتر اسدالله نوروزی

استاد(اساتید) مشاور:

دکتر فرامرز خجسته

نگارش:

علی رنجبری

اسفند ماه - ۱۳۹۲

چکیده:

فرهنگ عامه دربرگیرنده تمامی اعمال و رفتارها، بازی‌ها و سرگرمی‌ها، باورها، رسم‌ها و آیین‌ها و دانش‌های مردمی است، که در یک منطقه و در برهه‌ای از زمان زندگی می‌کنند.

از آن‌جا که فرهنگ عامه نشان دهنده پیشینه تاریخی و فرهنگی مردم هر منطقه و در حکم شناسنامه‌ای برای آن‌ها می‌باشد و جمع‌آوری فرهنگ عامه، یک ملت و منطقه را صاحب شناسنامه و پیشینه می‌کند، لذا بر آن شدیم تا به جستجوی شناخت عناصر فرهنگ عامه در بومی سروده‌های صالح سنگبر، ابراهیم منصفی، نصرک و حسن کرمی پردازیم و با نشان دادن اهمیت آن‌ها کاری در جهت حفظ فرهنگ این خطه از کشور انجام دهیم.

در این پایان‌نامه پس از بیان کلیات، مطالبی درباره جغرافیای طبیعی و تاریخی استان هرمزگان، فرهنگ و فرهنگ عامه آورده شده؛ سپس به معرفی بومی سرایان منتخب و عناصر فرهنگ عامه که در اشعار آن‌ها به کار رفته است پرداخته می‌شود، البته سعی نموده ایم؛ پس از آوردن هر بیت، ترجمه فارسی آن آورده شود تا برای افراد غیر بومی و علاقه مند به چنین پژوهش‌هایی قابل فهم باشد، در مرحله بعد بیت را آوانگاری کرده‌ایم، سپس عناصر فرهنگ عامه را که در بیت وجود دارد، مشخص و با توضیح کامل آورده‌ایم.

در بررسی‌های انجام شده بر روی بومی سروده‌های صالح سنگبر و ابراهیم منصفی (رامی) نصرک و حسن کرمی در می‌یابیم؛ که در بومی سروده‌های این شاعران عناصر فرهنگ عامه چون عقاید و باورها، بازی و سرگرمی‌ها، پوشاک و تغذیه نمود بسیاری دارد؛ به گونه‌ای که نشان دهنده بخش اعظمی از فولکلور هرمزگان می‌باشد.

توجه این شاعران به عناصر فرهنگ عامه و درج آن‌ها در بومی سروده هایشان نشان دهنده پابندی آن‌ها به فرهنگ بومی و شناخت اهمیت و جایگاه فولکلور و نقش اساسی آن در تعیین پیشینه و هویت مردم هرمزگان می‌باشد.

شایان ذکر است که فرهنگ عامه در اشعار بومی صالح سنگبر نسبت به سایر شاعران منتخب تجلی بیشتری دارد و از میان عناصر فرهنگ عامه، عقاید و باورهای مردم دارای بیشترین نمود می‌باشد.

واژگان کلیدی: فرهنگ عامه، بومی سرایان، هرمزگان.

پیشگفتار

فرهنگ عامه در معنای وسیع کلمه به تمامی دانش‌ها، باورها، هنرها، اخلاقیات، قوانین، آداب و رسوم، عادات، توانایی‌ها و اعمالی اطلاق می‌گردد؛ که انسان‌هایی که در زمان و مکان واحدی در کنار هم زندگی می‌کرده‌اند؛ بدان می‌پرداخته‌اند، به گونه‌ای که اگر مطالعات و بررسی‌های دقیق و جدی‌تری بر روی آن صورت گیرد؛ اطلاعات ارزشمند و شایان توجهی در زمینه‌های مختلف تاریخی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مردمی که در یک زمان و در منطقه جغرافیایی واحدی کنار هم زندگی می‌کرده‌اند؛ بدست خواهد آمد.

از آن جا که فرهنگ عامه دارای چنین جایگاه و اهمیتی در شناساندن فرهنگ و تاریخ مردم یک ناحیه می‌باشد؛ لذا بر آن شدیم تا به بررسی و شناخت عناصر فرهنگ عامه در بومی سروده‌های شاعران انتخاب شده بپردازیم و با نشان دادن آن‌ها کاری در جهت حفظ فرهنگ این ناحیه از کشور انجام دهیم و نسل حال و آینده را نسبت به پیشینه فرهنگی خود آگاه سازیم.

نگارنده با درک این ضرورت و با راهنمایی‌ها و تشویق‌های اساتید محقق و پژوهشگر؛ جناب آقای دکتر اسدالله نوروزی و جناب آقای دکتر فرامرز خجسته به بررسی فرهنگ عامه در آثار بومی سرایان هرمزگان (با محوریت صالح سنگبر، ابراهیم منصفی، نصرک و حسن کرمی) پرداختم تا بدین وسیله در حد توان خویش قسمتی از بارزترین نمودهای فرهنگ عامه این استان را ثبت و ضبط نمایم.

بخشی از منابع نگارنده در این پژوهش را کتاب‌های مکتوب و بخش دیگر را نقل قول‌های پیران و سالخوردهگان تشکیل می‌دهد که از واپسین بازماندگان فرهنگ بومی این منطقه به شمار می‌روند.

اما آن چه در این مجموعه آمده است شامل جدول راهنمای علائم آوانگاری و پنج فصل می‌باشد که عبارتند از: کلیات، جغرافیای طبیعی و تاریخی استان هرمزگان، فرهنگ و فرهنگ عامه و زندگی نامه شاعران منتخب، بررسی فرهنگ عامه در بومی سروده‌های شاعران منتخب و نتیجه‌گیری که پنج فصل این پایان نامه را شامل می‌شود که از این میان فصل بررسی فرهنگ عامه در بومی سروده‌های شاعران منتخب بیش‌ترین صفحات را به خود اختصاص داده است و سعی بر این شده که در این فصل پس از آوردن هر بیت، ترجمه فارسی آن آورده شود تا برای افراد غیر بومی و علاقه‌مند به چنین پژوهش‌هایی قابل فهم باشد؛ در مرحله بعد بیت را آوانگاری کرده‌ایم، سپس عناصر فرهنگ عامه را که در بیت وجود دارد؛ مشخص و با توضیح کامل آورده‌ایم، در آخر این پایان نامه نیز چند قطعه عکس آورده شده است، در پایان نیز خدا را شاکرم که توفیق انجام چنین پایان نامه ای را به نگارنده ارزانی داشت.

قدردانی و تشکر

سپاس بیکران به درگاه خداوند بزرگ و بی‌همتا که این پایان نامه با راهنمایی‌های ارزنده و خردمندانه‌استاد ارجمند آقای دکتر اسدالله نوروزی و مشاوره‌های بی‌دریغ و صادقانه‌استاد گرامی آقای دکتر فرامرز خجسته به پایان رسید و این دو بزرگوار با فضل و فروتنی‌شان، بنده حقیر را برای همیشه وامدار منت خود ساختند.

لازم می‌دانم از استادان محترم گروه ادبیات فارسی دانشگاه هرمزگان، به ویژه سروران محترم آقایان دکتر صدیقی و دکتر دهقانپایان و دکتر آذرملکان و سرکار خانم دکتر انصاری و سرکار خانم دکتر جمالی که در مدت تحصیلم از محضرشان بهره‌مند شدم، همچنین از استاد حسام‌الدین نقوی که با مشاوره‌های بی‌دریغ و خالصانه خود مرا یاری کردند؛ تشکر و قدردانی نمایم.

از همراهی و همکاری عزیزانی که در تهیه منابع، اصلاح و ویرایش متن این پایان نامه مرا یاری رساندند، سپاس فراوان دارم.

فهرست مطالب

۱ جدول راهنمای علائم آوانگاری

فصل اول: کلیات

۵ تعریف مساله و بیان سوال‌های اصلی تحقیق

۶ اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

۷ هدف‌های اساسی تحقیق

۷ پیشینه تحقیق

۹ فرضیه‌های تحقیق

۹ روش انجام تحقیق

۹ روش و ابزار گردآوری اطلاعات

۱۰ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

فصل دوم: جغرافیای طبیعی و تاریخی استان هرمزگان

۱۲ موقعیت و وسعت استان هرمزگان

۱۲ ناهمواری‌ها، پستی و بلندی‌ها

۱۲ آب و هوا

۱۳ رودخانه‌ها

۱۳ آب گرم‌ها

۱۳ جزایر

۱۴ بادها

۱۴ پوشش گیاهی

۱۵ ماهی‌ها

۱۵ معروف و مرغوب‌ترین گونه‌های خرماي هرمزگان

۱۵ تنگهٔ هرمز

۱۶ جغرافیای تاریخی استان هرمزگان

فصل سوم: فرهنگ و فرهنگ عامه و زندگی نامهٔ شاعران منتخب

۲۴ فرهنگ

۲۵ مفهوم فرهنگ از دیدگاه انسان شناسان

۲۵ فرهنگ عامه

۲۷ زندگی نامهٔ صالح سنگبر

۲۹ زندگی نامهٔ ابراهیم منصفی

۳۱ زندگی نامهٔ نصرک

۳۲ زندگی نامهٔ حسن کرمی

فصل چهارم: بررسی فرهنگ عامه در بومی سروده‌های شاعران منتخب

۳۶ یادتن

۳۶ شعر شماره یک

۴۷ شعر شماره دو

۵۳ شعر شماره سه

۵۶ شعر شماره چهار

۵۹ شعر شماره پنج

۶۶ شعر شماره شش

۷۱ شعر شماره هفت

۷۵ شعر شماره نه

۷۸	شعر شماره ده
۸۸	شعر شماره یازده
۱۰۰	شعر شماره دوازده
۱۰۳	شعر شماره سیزده
۱۰۳	شعر شماره پانزده
۱۰۳	شعر شماره هفده
۱۰۴	شعر شماره هجده
۱۰۴	شعر شماره نوزده
۱۰۶	شعر شماره بیست
۱۰۶	کغار
۱۰۶	ک + غار
۱۰۶	زبن بندری
۱۰۸	رمیز
۱۰۹	سال خاش ابو
۱۱۱	گنوغ
۱۱۱	منمداس
۱۱۴	دعای بارن
۱۱۷	گل غم
۱۱۷	خاک جنوب
۱۱۷	گازی
۱۲۰	سربلند
۱۲۰	اعتیاد، محنت

۱۲۱	غنچه بسته
۱۲۲	خوشه گندم
۱۲۲	هواری
۱۲۳	دوبیتی‌ها
۱۲۵	ترانه‌های ابراهیم منصفی (رامی)
۱۲۵	بارن بارکو
۱۲۶	زک و زندگی
۱۲۷	گریخیم نهندن
۱۲۹	هر شو
۱۲۹	یار چغلو
۱۳۰	بدو بدو
۱۳۰	بی کسی
۱۳۱	دلّم ناوا
۱۳۱	دگم تنهام
۱۳۱	قصر خیال
۱۳۲	کفتر
۱۳۲	مرد چی چکا
۱۳۳	دست سرنوشت
۱۳۳	بلبل
۱۳۳	بختک خو، خوتوک
۱۳۴	گپ شو
۱۳۴	نطفه غم

۱۳۵	خَسْتَه مَن
۱۳۶	یاد بندر
۱۳۷	شَرُونَد غَرِیْبُنْ
۱۳۸	گل سفید مریم
۱۳۸	چَدْر سوز
۱۳۸	یار عزیز
۱۳۹	دل خراب
۱۳۹	خاطره
۱۴۰	اسیر
۱۴۰	بوی گل
۱۴۰	اسیر تْ
۱۴۰	مرد جنوبی
۱۴۱	آواره
۱۴۱	گل بوته
۱۴۲	گپ آخر
۱۴۲	وا کس چه
۱۴۲	خیال
۱۴۳	آگه شبو
۱۴۳	یادگار
۱۴۴	شرح دل
۱۴۴	دنیای مِ
۱۴۵	روخنه مینو

۱۴۶	ول مینوی
۱۴۶	ترانه‌های نصرک
۱۴۶	ای وای به محمد عید علی
۱۴۷	هو باد گنو
۱۴۷	به عَشک دل ایساختن
۱۴۸	ای شمع تو مسوز
۱۴۹	مه نادنم چطو بو
۱۴۹	زَنن بندری بی حجاب
۱۵۱	بی خُ مکه نبرکه
۱۵۲	بی هوس بی تو تارم
۱۵۲	گردشت آسمنن
۱۵۲	مناره
۱۵۳	محلّه ما گل نو شواردن
۱۵۳	یوز پلنگ پیدا بودن
۱۵۴	ای همجرات
۱۵۴	بخش اضافات کتاب در محلّه خاموشان
۱۵۵	ترانه‌های حسن کرمی
۱۵۵	نوحه
۱۵۵	کردی
۱۵۶	کاش که
۱۵۶	ترانه طوفان
۱۶۰	کاکای سَف

۱۶۲	ترانه‌های غربت ۲
۱۶۲	یاد یار قدیمی
۱۶۲	گل پَر پَر
۱۶۳	تُ بدو
۱۶۳	هفته با تو
۱۶۶	غمانه‌های غربت ۲
۱۶۶	جزیره سرخ هرمز
۱۶۷	غمانه‌های غربت ۳
۱۶۷	غمانه‌های غربت ۴
۱۶۸	چی چکن
۱۶۹	فصل پنجم: نتیجه‌گیری
۱۷۱	پیوست‌ها
۱۸۴	منابع و مأخذ

جدول راهنمای علائم آوانگاری:

آوا نوشت	مثال فارسی	مثال محلی با معنی فارسی	معادل فارسی	نشانه ی آوایی
âtera/ âfat	آفت	آطر (آن طرف)	آ	â
berey / bâl	بال	بِری (بروید)	ب	b
poht / pâk	پاک	پُهت (پوسیده)	پ	p
tolompakon/tond	تند	تُلْمِکَن (نوعی بازی محلی)	ت ، ط	t
saratâten / sâl	سال	سَرَاتِن (سر می آید، تمام می شود)	ث ، س، ص	s
jelvil/ jân	جان	جَلویل (رو سری ملیله دوزی شده)	ج	ǰ
čičekâ / čap	چپ	چیچکا (قصه ، داستان)	چ	č
huš/ havâ	هوا	هوش (خوشه ی درخت خرما)	ح ، ه	h
xow/ xabar	خبر	خو (خواب)	خ	x
dâr / dâne	دانه	دار (چوب)	د	d
xazon / zamin	زمین	خَزَن (خزان)	ذ ، ز ، ض ، ظ	z
ramiz / râh	راه	رمیز (موریانه)	ر	r
žâh žâh pi /žarf	ژرف	ژاه ژاه پی (نوعی آبشار)	ژ	ž
šow / šir	شیر	شو (شب)	ش	š
e ški / baid	بعید	عشکی (عشقی)	همزه ، ع	'
ganuy / γayb	غیب	گنوغ (دیوانه)	غ	γ
šogoften/ ferešte	فرشته	شُگُفَتِن (گفته اند)	ف	f

نشانه ی آوایی	معادل فارسی	مثال محلی با معنی فارسی	مثال فارسی	آوا نوشت
q	ق	البته در گویش اکثر مردم هرمزگان « ق » به کار نمی رود و به جای آن واج های « ک، گ، خ وغ » جایگزین می شود.	قلم	qalam
k	ک	کُنچیلُن (کوچه ها)	کار	končilon / kâr
g	گ	گوپ جنگا (نوعی بازی محلی)	گلاب	gowp ĵangâ / golâb
l	ل	لی وا (نوعی باد زار)	لب	livâ/ lab
m	م	مرگ (مرغ)	مادر	morg/ mâdar
n	ن	منمداس (موجودی افسانه ی)	نام	menmedâs/nâm
v	و	وختی (وقتی)	وزن	vaxti / vazn
y	ی	یتا (یکی)	یاد	yatâ/ yâd

مصوت ها :

نشانه ی آوایی	معادل فارسی	مثال محلی با معنی فارسی	مثال فارسی	آوا نوشت
a	آ	آکردن (می کند)	فرش	akerden/ farš
e	اِ	سنگ چلِکا (نوعی بازی محلی)	مثل	sang čelekâ/ mesl
o	أ	جُفتی (نوعی ساز محلی)	گُل	ĵofti / gol

نشانه ی آوایی	معادل فارسی	مثال محلی با معنی فارسی	مثال فارسی	آوا نوشت
â	آ	بارُن (باران)	باد	bâron /bâd
i	ای	سینگو (خرچنگ)	چیزی	singow/čizi
u	او	آبوتن (می شود)	نور	abuten/nur

مصوت های مرکب :

نشانه ی آوایی	معادل فارسی	مثال محلی با معنی فارسی	مثال فارسی	آوا نوشت
ey	ای	ایزَدن (زده است)	نی	eyzadən/ ney
ây	آی	نتای (نمی آیی)	چای	natây / çây
oy	أی	موی (ماهی)	خوی (نام شهر)	moy / xoy
ow	أو	هو (آب)، لو (دهان)	موز	how/low/mowz
uy	اوی	جاشوی (ملوان)	موی	jšâuuy/ muy

فصل اوّل: کلیات

- ✓ تعریف مسأله و بیان سوال‌های اصلی تحقیق
- ✓ اهمیت و ضرورت انجام تحقیق
- ✓ هدف‌های اساسی تحقیق
- ✓ پیشینه تحقیق
- ✓ فرضیه‌های تحقیق
- ✓ روش انجام تحقیق
- ✓ روش و ابزار گردآوری اطلاعات
- ✓ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

۱- ۱ تعریف مساله و بیان سوال‌های اصلی تحقیق

فرهنگ عامه یا فرهنگ مردمی (فولکلور)، اصطلاحی است که در سال ۱۸۴۶ از سوی ویلیام تامس (William Thoms) عتیقه‌شناس انگلیسی ابداع شد (استوری، ۱۳۸۶: ۱۷).

نخستین کسی که این کلمه را به عنوان اسم این رشته مبسوطی که مورد بحث ماست اختیار کرد آمبرواز مورتن (Ambrose Morton) است. که به سال ۱۸۸۵ میلادی، این عنوان را بر گزید و مدت‌ها گذشت تا تمام ملت‌ها این کلمه را به همین صورت قبول کردند و ترکیب مذکور جنبه بین‌المللی به خود گرفت (محجوب، ۱۳۸۲: ۳۵).

اصطلاح Folklore از دو جزء Folk به معنای عوام، توده، مردم، عامه و lore به معنی دانش، معرفت، فرهنگ و ... به وجود آمده است. در ایران از اصطلاح فولکلور تعابیر و اصطلاحات (دانش عوام)، (فرهنگ عوام)، (فرهنگ عامیانه)، (فرهنگ توده)، (فرهنگ مردم)، (فرهنگ عامه) و ... به دست داده شده است (میهن دوست، ۱۳۸۰: ۵۷).

اصطلاح فرهنگ عامه (Folklore) در روزگار ما دلالت دارد بر همه رسم‌ها و آیین‌ها، دانش‌ها، هنرها، نهادها و سازمان‌های جامعه. با این تعریف، زبان، مذهب، عروسی‌ها، مسافرت‌ها و آیین‌های آن، اعیاد، سوگواری‌ها و عزاداری‌ها و هم آموخته‌های بشری در هر جامعه‌ای فرهنگ آن جامعه را تشکیل می‌دهد (وکیلی، ۱۳۸۷: ۵۱).

برخی از ویژگی‌ها و مختصات فولکلور عبارتند از:

فولکلور، اعمال و رفتار جمعی و گروهی است که در بین عامه مردم رایج است بنابراین عمل و رفتار یک فرد یا یک خانواده را نمی‌توان فولکلور نامید.

ابداع‌کننده و به وجود آورنده و نیز زمان شروع رفتارها و اعمال فولکلوری معلوم نیست. عادات فولکلور در مجموعه فعالیت‌های زندگی اجتماعی، نقشی به عهده دارند. اعمال و رفتارهای فولکلور به مناسبت و بنابر مقتضیات زمان، تکرار می‌شوند، یعنی آن چه در یک یا چند مرتبه یا فقط در دوره خاص یا محدود اتفاق افتد، در شمار فولکلور نیست. فولکلور در جریان انتقال، موافق مقتضیات نسل‌ها، دگرگون می‌شود.

رفتارهای فولکلوریک، از حاکمیت اندیشه‌ای خاص که بر خلاف میل توده باشد، پیروی نمی‌کنند، هر چند آن تفکر بر جامعه حکومت داشته باشد (عابدی، ۵۹).

اصطلاح فرهنگ عامه را نخستین بار ((رشید یاسمی)) استاد دانشگاه تهران در سخنرانی اسفند ۱۳۱۴ خورشیدی به جای اصطلاح ((فولکلور)) به کاربرد (میهن دوست، ۱۳۸۰: ۵۷). اما مرحوم

هدایت آن را، ((فرهنگ توده)) خواند و مقاله مفصلی که درحقیقت نخستین دستورالعمل برای جمع آوری فولکلور در زبان فارسی است در مجله سخن انتشار داد و عنوان آن را همین ((فرهنگ توده)) گذاشت (محبوب، ۱۳۸۲: ۳۶).

تحقیق و پژوهش در فرهنگ عامه استان هرمزگان عمر درازی ندارد و تنها در دو دهه پیشین توسط فرهیختگانی چون سهراب سعیدی در فرهنگ مردم میناب (۱۳۸۶)، لالایی‌ها، بازی‌ها و سرگرمی‌های میناب (۱۳۸۴) قصه‌ها و افسانه‌های مردم هرمزگان (۱۳۸۶) و پنج شنبه بازار و صنایع دستی میناب (۱۳۸۷) و منصور نعیمی در دو کتاب فرهنگ جامع هرمزگان (۱۳۸۶) و فرهنگ عامه هرمزگان، و عبدالحمید ترابی (۱۳۸۸)، در کتاب فرهنگ مردم فین و مارم (جلد ۱ و ۲)، سید عبدالجلیل قتالی (۱۳۸۶)، در کتاب مجموعه ضرب المثل‌ها مشهور بندر خمیر (هرمزگان)، نعمت الله صفت زاده (۱۳۸۹)، در کتاب بازی‌های محلی هرمزگان، یعقوب باوقارزعیمی (۱۳۸۸)، در کتاب از تارم تا طارم، فرخنده پیشدادفر (۱۳۸۲)، در کتاب فرهنگ مردم درتوجان، احمد سایبانی (۱۳۸۲)، در کتاب فین بندرعباس، و شایا صفا ایسینی (۱۳۸۹)، در کتاب پوشاک زنان هرمزگان مطرح شده‌اند، که همگی این کتاب‌ها به نوعی بخشی از فرهنگ فولکلوریک استان هرمزگان را در خود انعکاس داده‌اند. علاوه بر این آثار، مقالاتی نیز در مورد فرهنگ عامه استان هرمزگان نگاشته شده است از قبیل بررسی مثل‌های استان هرمزگان از زهرا مکتوبیان که پایان نامه کارشناسی ارشدشان نیز در همین زمینه بوده و در کتابخانه دانشگاه هرمزگان موجود است، فرهنگ عامه و مردم شناسی در شعر شاعران حوزه خلیج فارس از احمد حبیبی و هویت و غیرت در فرهنگ نانوشتة (عامیانه) هرمزگان از حسام الدین نقوی.

آشنایی با فرهنگ عامه (فولکلور) در بومی سروده‌های هرمزگان (با محوریت آثار صالح سنگبر، ابراهیم منصفی، نصرک و حسن کرمی) و نبود منابع و کتب ادبی جامع برای معرفی و بیان عناصر فرهنگ عامه به کار رفته در این آثار و نیز فقدان یک پژوهش همه جانبه و مفصل در این راستا، نگارنده را بر آن داشت تا موضوع بررسی فرهنگ عامه در آثار بومی سرایان هرمزگان (با محوریت صالح سنگبر، ابراهیم منصفی، نصرک و حسن کرمی) را به عنوان محور کار خود معرفی نماید و به صورت جدی‌تری به کاوش در باب این موضوع بپردازد.

سوال‌های اصلی تحقیق :

- ۱- کدام یک از عناصر فرهنگ عامه در بومی سروده‌های هرمزگان نمود بیشتری دارد؟
- ۲- در بومی سروده‌های کدام یک از شاعران مورد بررسی، فرهنگ عامه تجلی بیشتری دارد؟

۱-۲ اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

آن چه پس از مطالعه آثار ذکر شده در پیشینه طرح حاضر و دیگر آثار نظیر آن‌ها به ذهن می‌رسد، این نکته است که هر کدام از این آثار تنها به صورت محدود و در حد بیانی موجز در مورد فرهنگ عامه استان هرمزگان سخن رانده اند و هیچ یک به صورت مستقل و مفصل، به بررسی فرهنگ عامه در اشعار بومی سرایان استان نپرداخته اند، از همین رو این احساس در ذهن نگارنده ایجاد شد که پژوهشی جامع و مفصل درباره فرهنگ عامه به کار برده شده در اشعار بومی سرایان استان هرمزگان (با محوریت آثار شاعرانی چون صالح سنگبر، ابراهیم منصفی، نصرک و حسن کرمی) صورت گیرد.

۱-۳ هدف‌های اساسی تحقیق

- ۱- بررسی عناصر فرهنگ عامه در بومی سروده‌های هرمزگان
- ۲- روشن نمودن این مطلب که در بومی سروده‌های کدام یک از شاعران مورد بررسی، فرهنگ عامه تجلی بیشتری دارد.

۱-۴ پیشینه تحقیق

- ۱- با وقارزعیمی، (۱۳۸۸)، از تارم تا طارم (فرهنگ و آداب شمال استان هرمزگان)، مشهد، سنبله، نویسنده در این کتاب در مورد آداب و رسوم، باورهای عامیانه، ضرب‌المثل‌ها و گویش و صرف افعال توضیحات قابل تأمل و جالبی را بیان می‌دارد.
- ۲- پیشداد فر، (۱۳۸۲)، فرهنگ مردم در توجان، مولف، توضیحاتی درباره آداب و رسوم مردم در توجان، بیماری‌ها و روش درمان آن‌ها و همچنین بازی‌های محلی، در این کتاب دیده می‌شود.
- ۳- ترابی، (۱۳۸۸)، فرهنگ مردم فین و مارم، تهران، همسایه، این کتاب در دو جلد می‌باشد که در آن انواع ضرب‌المثل و اصطلاحات به کار برده شده در منطقه فین و مارم به همراه معانی آن‌ها و توضیحات لازم آورده شده است.
- ۴- سعیدی، (۱۳۸۶)، فرهنگ مردم میناب، تهران، ائلشن، این کتاب سیزده فصل است که نویسنده در فصل اول کلیاتی راجع به اقلیم و جغرافیا، وجه تسمیه میناب، وضعیت اجتماعی و فرهنگی مردم، پوشش گیاهی، آب و هوا و ... می‌آورد. سپس در فصل‌های بعدی به فرهنگ عامه، ادبیات شفاهی، افسانه‌ها و قصه‌ها، بازی‌ها و سرگرمی‌ها، آئین‌های ازدواج، غذاها، صنایع دستی، آبیاری سنتی، آداب و رسوم، بیماری‌ها و چگونگی درمان آن‌ها می‌پردازد.

۵- سعیدی، (۱۳۸۴)، لالایی‌ها، بازی‌ها و سرگرمی‌های میناب، تهران، انلشن، این کتاب سه فصل است که نویسنده در فصل اول مطالبی در مورد لالایی و انواع آن، لالایی و چگونگی پیدایش آن در شهر میناب، وزن لالایی، خاستگاه لالایی، نظر عوام میناب درباره لالایی و... می آورد. و سپس در فصل دوم به بیان مطالبی چون شعر کودک و بازی‌هایی که در آن شعر وجود دارد، طریقه ساخت جیلی، کنکلو جو، دک، پت نازی، پا ازنت، دیا، دیا، چهلم بنوکا، توتوک و کرابو می پردازد. در فصل سوم بازی‌های محلی و انواع آن و همچنین شیوه اجرای آن‌ها را توضیح می دهد.

۶- سایبانی، (۱۳۸۲)، فین بندرعباس، تهران، همسایه، فرهنگ عامه، انواع بیماری‌ها و بازی‌ها، از مهم‌ترین مطالبی می باشد که در این کتاب ذکر شده است.

۷- سعیدی، (۱۳۸۷)، پنج شنبه بازار و صنایع دستی میناب، قم، دارالتفسیر، نویسنده در این کتاب مطالبی را درباره پنج شنبه بازار میناب، صنایع دستی سفالی و نخیلاتی و پوشاک مردم میناب ارائه کرده است.

۸- سعیدی، (۱۳۸۶)، قصه‌ها و افسانه‌های هرمزگان (دفتر اول) قم، سلسال، مولف در این اثر کهن‌ترین افسانه‌هایی را که در استان هرمزگان وجود دارد به شیوه خواندنی ارائه می نماید.

۹- صفت زاده، (۱۳۸۹)، بازی‌های محلی هرمزگان، بندرعباس، رسول، در این کتاب انواع بازی‌های محلی به همراه اهداف، تعداد بازی‌کنان، وسایل و شیوه اجرای آن‌ها به طور کامل بیان شده است.

۱۰- صفا ایسینی، (۱۳۸۹)، پوشاک زنان هرمزگان، تهران، روشنگران و مطالعات زنان، این کتاب توضیحات قابل توجهی در مورد رو دوزی و پوشاک زنان استان هرمزگان، که بخش عمده‌ای از فرهنگ عامه استان را تشکیل می دهد، بیان می دارد.

۱۱- قتالی، (۱۳۸۶)، مجموعه ضرب‌المثل‌های مشهور بندر خمیر (هرمزگان)، شیراز، ایلاف، در این کتاب، ضرب‌المثل‌های مشهور بندر خمیر به همراه آوانگاری و برابر فارسی و همچنین آیه و حدیثی که به آن‌ها مربوط می شود، بیان شده است.

۱۲- نعیمی، (۱۳۸۶)، فرهنگ جامع هرمزگان، مشهد، سنبله، در این کتاب، واژه‌های محلی به همراه آوانگاری و معنای فارسی آن‌ها به گونه‌ای که خواننده مطلب را در یابد بیان داشته شده است.

۱۳- وکیلی، (۱۳۸۷)، گهره گوهر ماندگار، بندرعباس، چی‌چی‌کا، نویسنده در این کتاب مطالبی را در مورد موارد استفاده از درخت خرما، آداب و رسوم و اعتقادات مردم گهره بیان می کند.